

AGD-Cor.Out-210720-44

საქართველოს გარემოს დაცვისა და
სოფლის მეურნეობის სამინისტროს

თარიღი: 20.07.21

როგორც მოგეხსენებათ, შპს „ავსტრიან ჯორჯიან დეველოპმენტი“ (შემდგომში „კომპანია“), 2021 წლის 16 თებერვლის, N AGD-Cor.out-210216-09 წერილითა და 2021 წლის 4 მარტის, N AGD-Cor.out-210304-12 წერილით (სამინისტროს რეგისტრაციით №2693; 17.02.2021 და №3926; 05.03.2021) მოგმართათ, მდ. ლახამზე, ჰიდროელექტროსადგურის კასკადის პროექტზე (ლახამი 1 ჰესი 6.4 მგვტ დადგმული სიმძლავრით და ლახამი 2 ჰესი 9.6 მგვტ დადგმული სიმძლავრით), საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროს 2015 წლის 24 ნოემბრის N 68 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნის პირობებისა და ამავე პროექტის გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი მონიტორინგის გეგმით გათვალისწინებული, მდ. ლახამის ბუნებრივი ჩამონადენის და ეკოლოგიური ხარჯის გაზომვის მიზნით მისი მეთოდოლოგიისა და იქტიოგაუნისათვის მიყენებული ზიანის საკომპენსაციო ღონისძიების ცვლილების თაობაზე.

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს 2021 წლის 19 აპრილის N 3788/01 წერილზე პასუხად და „კომპანიის“ 2021 წლის 9 ივნისის N AGD-Cor.out-210609-35 და 2021 წლის 14 ივლისის N AGD-Cor.out-210714-43 წერილებზე დამატებით, წარმოგიდგენთ „კომპანიის“ პოზიციას N 68 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნისა და გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის მონიტორინგის გეგმით გათვალისწინებულ ორივე პირობასთან დაკავშირებით, კერძოდ i) მდ. ლახამის ბუნებრივი ჩამონადენის და ეკოლოგიური ხარჯის გაზომვის მეთოდოლოგია და ii) კერძო მფლობელობაში არსებული თევზსაშენი მეურნეობებიდან, ნაკადულის კალმახის 40,000 ცალი ლიფსიტის შექმნისა და მდ. ლახამში მათ გაშვებაზე.

i) მდ. ლახამის ბუნებრივი ჩამონადენის და ეკოლოგიური ხარჯის გაზომვის მეთოდოლოგია

როგორც მოგეხსენებათ, „კომპანიის“ 2015 წლის 24 ნოემბრის N 68 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნის პირობებისა და გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი მონიტორინგის გეგმით, მდინარე ლახამის ბუნებრივი ჩამონადენის და ეკოლოგიური ხარჯის გაზომვის მიზნით გათვალისწინებულია ავტომატური ხარჯისმზომის განთავსება.

მდინარე ლახამის ბუნებრივი პირობების, მდინარის ტიპის (მთის ტიპის მდინარე) და მორფომეტრული მახასიათებლებიდან გამომდინარე, მდინარე ლახამის ბუნებრივი ჩამონადენის დასადგენად განთავსებული წყლის ხარჯის მზომი ხელსაწყო ვერ უზრუნველყოფს მდინარის ხარჯის სათანადო გაზომვას, ვინაიდან მდინარე ლახამის კალაპოტი ხასიათდება ლოდნარი

მასალით ხოლო ყოველი წყალდიდობა-წყალმოვარდნის დროს მნიშვნელოვნად იცვლება კალაპოტის მახასიათებლები (ისილება, ირეცხება), რომელსაც ხარჯის მზომი ხელსაწყო ვერ აღიქვამს, შესაბამისად ხელსაწყოს მიერ მოწოდებული ინფორმაცია არის მკვეთრი ცდომილებით. წყლის ხარჯის მზომის სათანადო ფუნქციონირებისთვის აუცილებელია იდეალური პირობების არსებობა, რაც გულისხმობს სენსორის განთავსების კვეთში ერთგვაროვან რელიეფს ბეტონში ჩასმულ კალაპოტს, რომლის შემთხვევაში ხარჯმზომის შესაბამისი ფუნქციონირება უზრუნველყოფილი იქნება მაგრამ აღსანიშნავია, რომ დაახლოებით 100-150 მეტრიანი მონაკვეთის ჩასმა ბეტონის არხში გამოიწვევს ბუნებრივ კალაპოტში უხემ ჩარევას.

სწორედ ზემოთაღნიშნული გარემოებებიდან გამომდინარე, მდ. ლახამის თავისებურების გათვალისწინებით, „კომპანია“ მიიჩნევს, რომ მდინარის ხარჯის გაზომვას სათანადო სიზუსტის დაცვით უზრუნველყოფს წყლის დონის მზომი სენსორი. წყლის დონის სენსორის განთავსების შემდეგ გაიზომება წყლის ხარჯები, მოხდება წყლის ხარჯებსა და დონეებს შორის დამოკიდებულების მრუდის აგება, საიდანაც განისაზღვრება ბუნებრივი ჩამონადენის პირობებში წყლის ყოველდღიური ხარჯები. წყლის დონის მზომი სადგურს გაეწერება მიმყვანი, ნულგრაფიკი, რომელიც გაითვალისწინებს კალაპოტის მცირე ცვლილებებს და ეს ყველაფერი მიეზღვევა წყლის დონეებს, შესაბამისად წყლის დონეებიდან დადგენილი ხარჯები იქნება მაღალი სიზუსტის რაც პრაქტიკულად გამორიცხავს ცდომილებას.

ამასთან, წყლის ხარჯის მზომის განთავსება თევზასავალში ხშირ შემთხვევაში ზიანდება, რადგან მუდმივი წყლის ზემოქმედების ქვეშაა, ამიტომ ვერ ხორციელდება სანიტარულ ხარჯზე მუდმივი მონიტორინგი, ამ მიზეზის გამო „კომპანიის“ ტექნიკური გუნდი მიიჩნევს, რომ მიზანშეწონილია თევზასავალში ჰიდროლოგიური ლარტყის დამონტაჟება. შესაბამისად, განხორციელდება სათანადო, ტექნიკურად გამართული და ზუსტი გაზომვები. კერძოდ, ლარტყაზე სხვადასხვა დონეებზე გაიზომება წყლის ხარჯი, აიგება მრუდი, მოხდება ტარირება, მრუდიდან ჩამოდებულ იქნება სხვადასხვა დონეზე წყლის ხარჯები და განისაზღვრება დადგენილი ეკოლოგიური ხარჯის (სანიტარული ხარჯი) შესაბამისი დონე ლარტყაზე, რომელ დონეზეც მუდმივად იქნება დაყენებული წყალი. აღსანიშნავია, რომ როგორც საქართველოში ისე საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკის შესაბამისად ჰიდროელექტროსადგურების აბსოლუტური უმრავლესობა იყენებს სანიტარულ ხარჯის აღრიცხვას და მუდმივ დინებას აკონტროლებს მსგავსი ლარტყებით.

ზემოთხსენებულიდან გამომდინარე, „კომპანია“ მიიჩნევს, რომ გზმ-ის ანგარიშით გათვალისწინებული გაზომვის მეთოდი ვერ უზრუნველყოფს მდინარე ლახამის ბუნებრივი ჩამონადენის და ეკოლოგიური ხარჯის სათანადო გაზომვას.

ii) კერძო მფლობელობაში არსებული თევზასაშენი მეურნეობებიდან, ნაკადულის კალმახის 40,000 ცალი ლიფსიტის შექმნა და მდ. ლახამში მათი გაშვება

როგორც მოგეხსენებათ, „კომპანიის“ 2015 წლის 24 ნოემბრის N 68 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნის პირობებისა და გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი მონიტორინგის გეგმით, სხვა ვალდებულებების შესრულებასთან ერთად, „კომპანიას“ ევალება უზრუნველყოს, კერძო მფლობელობაში არსებული თევზსაშენი მეურნეობებიდან, ნაკადულის კალმახის 40,000 ცალი ლიფსიტის შექმნა და მათი გაშვება მდინარე ლახაშზე, სათავე კვანძის ზედა ბიეფში.

ზემოხსენებულ ვალდებულებასთან დაკავშირებით, „კომპანია“, 2021 წლის 4 მარტის, N AGD.Cor.Out-210304-12 წერილით წარმოადგინა მეთოდი, თევზის სატოფე ადგილების შექმნის სახით, რომლითაც სურდა მასზე დაკისრებული ვალდებულების, ნაკადულის კალმახის 40,000 ცალი ლიფსიტის მდინარე ლახაშში გაშვების შესრულება, და ამ მიზნით ითხოვდა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს თანხმობას.

„კომპანია“ თავის წერილში აღნიშნავდა, რომ წარმოდგენილი მეთოდიკა ეყრდნობა საუკეთესო საერთაშორისო გარემოსდაცვით გამოცდილებას. გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო, თავის საპასუხო წერილში # 3788/01 19/04/2021 (3788-01-2-202104191104) აღნიშნავს:

„... გზშ-ის ანგარიშის მიხედვით (გვ.307, მე-12 თავი, 12.2 ქვეთავი - საქმიანობის პროცესში განსახორციელებელი ძირითადი ღონისძიებები; გვ 270, მე-7 თავი, 7.2.1 ქვეთავი - მშენებლობის ეტაპზე განსახორციელებელი შემარბილებელი ღონისძიებების გეგმა), იქტიოფაუნისათვის მიყენებული ზიანის კომპენსაციის მიზნით, საქმიანობის განმახორციელებელი იღებს ვალდებულებას, მშენებლობის დასრულების შემდგომ და ექსპლუატაციის ეტაპზე, ყოველწლიურად, კერძო მფლობელობაში არსებული თევზსაშენი მეურნეობებიდან შეისყიდოს ნაკადულის კალმახის 40 000 ცალი ლიფსიტა და თევზის აღწარმოების მიზნით, სამინისტროს თანამშრომლების თანდასწრებით გაუშვას სათავე კვანძების ზედა ბიეფში. ხოლო, როგორც თქვენი, 2021 წლის 4 მარტის AGD-Cor.out 210304-12 წერილით ირკვევა, კომპანიას დაგეგმილი აქვს ხელოვნური სატოფე ადგილების შექმნა ...“

„... თევზის „სატოფე ადგილებში შედწევადობისა და მისი ხელმისაწვდომობის შენარჩუნების“ გარდა, წერილში მოცემულია ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნითა (N68) და მონიტორინგის გეგმით გათვალისწინებული, ნაკადულის კალმახის ლიფსიტებით მდინარის დათევზიანების უარყოფითი მხარეები და სხვა ინფორმაცია. თუმცა, ამ ინფორმაციას არ ახლავს:

- შესაბამისი კვლევები, რომელთა საფუძველზეცაა მომზადებული წერილში მოცემული დასკვნები და რეკომენდაციები;
- შემოთავაზებული მეთოდის და მისი კონკრეტულ პირობებში გამოყენების უპირატესობის დეტალური აღწერა და დასაბუთება (მათ შორის არის, თუ არა კონკრეტულ ვითარებაში შემოთავაზებული მეთოდით საკომპენსაციო ქმედების განხორციელების პირობები, ადგილები, სხვა დეტალები);

- არ არის მითითებული შესაბამისი ლიტერატურა;
- არ არის განხილული დათევზიანების სხვა მეთოდები, რომლებიც შესაძლოა გაცილებით ეფექტური იყოს, ვიდრე კალმახის ხელოვნურ გარემოში გამოზრდილი ლიფსიტის ან მოზრდილი ინდივიდის გაშვება (მაგალითად: კალმახის ლარვებით დათევზიანება) და ა.შ.

ყოველივე ზემოაღნიშნულის საფუძველზე, „...სამინისტროს მიზანშეწონილად არ მიაჩნია მდინარეში კალმახის რაოდენობრივ მაჩვენებლებსა და კალმახის ბუნებრივ პროდუქტიულობაზე თეორიული გათვლების განხილვა შესაბამისი სპეციალიზირებული კვლევების გარეშე.

რაც შეეხება მესამე პუნქტს, (სატოფე ადგილებში შეღწევადობას და მისი ხელმისაწვდომობის შენარჩუნებას) კომპანიას არ აქვს წარმოდგენილი არანაირი გეგმა ან კვლევა, რომლითაც იგი არგუმენტირებულად გაამყარებდა ასეთი ხელოვნურად მოწყობილი საქვირითე ადგილების ეფექტურობას...”

მიუხედავად ყოველივე ზემოაღნიშნულისა, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო, მისი წერილის დასკვნით ნაწილში აღნიშნავს, რომ „...სსიპ ველური ბუნების ეროვნული სააგენტოს მიერ უკვე მეორე წელია დანერგილ იქნა, (აუზური მართვის პრინციპით) „წითელი ნუსხის“ სახეობის, ნაკადულის კალმახის ლარვითა და თვალბის სტადიაში არსებული ქვირითით მდინარეთა დათევზიანების მეთოდიკა. აღნიშნული ცვლილება ასევე შესულია აკვაკულტურის შესახებ კანონმდებლობაში. ლარვითა და თვალსტადიის ქვირითით დათევზიანება, მთელს მსოფლიოში აპრობირებული უალტერნატივო მეთოდი - სპეციალური მდინარის ინკუბატორით ან მის გარეშე. (WV (Whitlock Vibert) Box) აღნიშნული მეთოდი, სადაც ადამიანის მიერ ჩარევა მინიმალურია, დაფუძნებულია სწორედ წმინდა ველური პოპულაციის მისაღებად, რადგანაც ნაკადულის კალმახის ბუნებრივ პირობებში ქვირითობა შეფასებულია მაქსიმუმ 5% იანი წარმადობით ...“.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს წერილში წარმოდგენილი შენიშვნები და წინადადებები „კომპანიის“ დირექციამ გააცნო თავის პარტნიორ ადგილობრივ და სერთაშორისო ორგანიზაციებს, მათგან რეკომენდაციების მიღების მიზნით.

მიღებული რეკომენდაციების საფუძველზე „კომპანია“ წარადგენს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში შემდეგ წინადადებებს:

1. მსოფლიოში აღიარებულია ის რისკები, რომლებიც თან ახლავს ხელოვნურად, ქარხნული წესით, კულტივირებული ლიფსიტითა და მოზარდულით მდინარეების დათევზიანებას. ეს უპირველეს ყოვლისა დაკავშირებულია გენეტიკური მრავალფეროვნების კლების რისკთან, ბუნებრივ საკვებზე გადასვლასთან დაკავშირებით წარმოქმნილ რისკებთან, ბუნებრივ წყალსატევებში დაავადებების გავრცელების რისკებთან, ბუნებრივი პოპულაციების მთლიანობის და ასაკობრივი სტრუქტურის რღვევის რისკებთან და ა.შ.

აღწერილი რისკები სრულად არის წარმოდგენილი არაერთ სამეცნიერო ნაშრომში, სამეცნიერო კრებულებში და ცალკეულ მონოგრაფიებში. მაგალითისთვის მოვიყვანთ შემდეგ ლიტერატურულ მასალას:

- - J. L. Bagliniere, G. Maisee Biology and Ecology of the Brown and Sea Trout. (Springer-Praxis series in aquaculture and fisheries). ISBN-13: 978-1-85233-317-1
- - Brown trout : biology, ecology and management / edited by Javier Lobón-Cervía, National Museum of Natural Sciences, Madrid, Spain; Nuria Sanz, University of Girona, Girona, Spain. ISBN 9781119268291
- - J.M. Elliott - Quantitative Ecology and the Brown Trout - ISBN 0-19-854678-5 (Hbk) ISBN 0-19-854090-6 (Pbk)
- - Bror Jonsson, Nina Jonsson- Ecology of Atlantic Salmon and Brown Trout: Habitat as a Template for Life Histories.- ISBN 978-94-007-1188-4
- - Morrison, B.P. 2012. An annotated bibliography on the impacts of fish hatchery supplementation and enhancement on wild populations. Ganaraska Region Conservation Authority, Port Hope, Ontario. 54 pp.
- - Артамонова В.С., Махров А.А. Генетические методы в лососеводстве и форелеводстве: от традиционной селекции до нанобиотехнологий. М.: Товарищество научных изданий КМК. 2015. 128 с.
- - Алтухов Ю. П. 2003. Генетические процессы в популяциях. Учеб. пособие. 3-е изд., перераб. и доп. М.: ИКЦ «Академкнига». 431 с.

2. ზემოთ აღწერილი გარემოებები უბიძგებენ სპეციალისტებს, სულ უფრო მეტი ყურადღება დაუთმონ კალმახის ქვირითის ინკუბირებას ბუნებრივ გარემოში. ამ მეთოდიკით მუშაობა ითვალისწინებს ორი მიდგომის გამოყენებას. პირველი- გამოიყენება იმ შემთხვევაში, თუ დასათევზიანებელ მდინარეში კალმახის მარაგი კრიტიკულ ზღვარზეა და შეუძლებელია ზრდასრული და მოწიფებული თევზების მოპოვება. ასეთ შემთხვევაში გამოიყენება „თვალის“ სტადიამდე განვითარებული ქვირითი, თავის დროზე მიღებული სხვა მდინარის კალმახისაგან, განყოფიერებული ადგილზე და ჩადებული ინკუბირებაზე სტაციონარულ ინკუბატორში „თვალის“ სტადიამდე, რის შემდეგაც ხდება განყოფიერებული ქვირითის ტრანსპორტირება დასათევზიანებელ მდინარემდე და მისი ჩადება ხელოვნურ ბუდეში გამოსაცეკად ამ მდინაროს კალაპოტში.

მეორე მიდგომა გამოიყენება იმ შემთხვევაში, თუ დასათევზიანებელ მდინარეში შესაძლებელია ზრდასრული მოწიფებული კალმახის მოპოვება. მათგან იღებენ ქვირითს და ხვამს, ხდება ხელოვნური განყოფიერება და განყოფიერებულ ქვირითს დებენ საველე ინკუბატორებში, იმავე მდინარეს კალაპოტში, ხოლო „თვალის“ სტადიამდე მიღწევის შემდგომ, ქვირითი გადააქვთ ისეთ ხელოვნურ ბუდეებში, საიდანაც გამოჩეკვის შემდგომ ლიფსიტი თავად გადის მდინარის კალაპოტში. ამ მეთოდიკის აღწერა შესაძლებელია ვიხილოთ შემდეგ ლიტერატურულ მასალაში:

- - An improved incubator for salmonids and results of preliminary tests of its use, by Jack E. Bailey and William R. Heard.
- - Michael J. Donaghy & Eric Verspoor (2000) A New Design of Instream Incubator for Planting Out and Monitoring Atlantic Salmon Eggs, North American Journal of Fisheries Management, 20:2, 521-527
- - Bjorn T. Barlaup and Vidar Moen. Planting of Salmonid eggs for stock enhancement - a review of the most commonly used methods. Nordic J. Freshw. Res. (2001) 75: 7-19
- - Pepper, V. A. 1984. Deep-substrate incubators — a field guide for Atlantic salmon enhancement. Can. Spec. Publ. Fish. Aquat. Sci. 71:25 p.
- - Derek Clinton Poon. Development of a streamside incubator for culture of Pacific salmon. A THESIS submitted to Oregon State University. June 1970
- - Павлов Д. С., Лупандин А. И., Калюжин С. М., Веселов А. Е. 2004. Патент на полезную модель No38532. Устройство для инкубации икры. Заявка No2004109094 от 10 июля 2004 г.
- - Павлов Д. С., Лупандин А. И., Калюжин С. М., Веселов А. Е. 2005. Патент на полезную модель No46626. Устройство для инкубации икры. Заявка No2005101500 от 27 июля 2005 г.

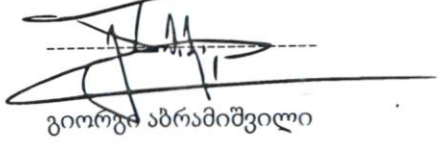
3. „კომპანია“ სრულიად ეთანხმება გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს წერილში გამოთქმულ მოსაზრებას, რომ „...დღეისათვის შესაძლებელია დათევზიანების ღონისძიებების განხორციელება თევზის ქვირითის „თვალის“ სტადიაზე, რაც უზრუნველყოფს მის შეგუებას არსებულ გარემოსთან და გამორიცხავს ბუნებრივი პოპულაციის ასაკობრივ დისბალანსს“.

4. გამომდინარე იქედან, რომ გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს წერილში აღნიშნულია, „...ამასთან, შესაძლებლად მიგვაჩნია მსჯელობა დათევზიანების ალტერნატიული ღონისძიებების განხორციელებაზე ლარვითა და თვალსტადიის ქვირითით“, „კომპანია“ გამოხატავს მზადყოფნას გარემოზე მიყენებული ზარალის ანაზღაურების მაქსიმალური ეფექტურის მისაღწევად დაუკვეთოს სსიპ ველური ბუნების ეროვნული სააგენტოს ნაკადულის კალმახის ლარვითა და „თვალის“ სტადიაში არსებული ქვირითით მდინარე ლახამის შერჩეული მონაკვეთის დათევზიანება, და ასევე მზადაა გამართოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან მსჯელობა მდინარე ლახამის დათევზიანების ალტერნატიული ღონისძიებების განხორციელებაზე.

„გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-5 მუხლის მე-8 ნაწილის თანახმად, საქმიანობის განმახორციელებელი უფლებამოსილია სამინისტროს მიმართოს დასაბუთებული შუამდგომლობით გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილებით განსაზღვრული პირობის შეცვლის მოთხოვნით, თუ დაასაბუთებს, რომ ამ პირობის შესრულება ვერ უზრუნველყოფს გარემოზე ზემოქმედების თავიდან აცილებას ან შემცირებას ან/და ამ პირობის სხვა პირობით შეცვლა აუცილებელი და ეფექტიანია გარემოზე ზემოქმედების თავიდან აცილების ან შემცირების

თვალსაზრისით. შესაბამისად, ყოველივე ზემოთხსენებულიდან გამომდინარე, მოგმართავთ თხოვნით გაითვალისწინოთ ჩვენს მიერ მოყვანილი დასაბუთება და მოხდეს, საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროს, 2015 წლის 24 ნოემბრის N 68 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნისა და გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის მონიტორინგის გეგმით გათვალისწინებული ორივე პირობის (i. მდ. ლახამის ბუნებრივი ჩამონადენის და ეკოლოგიური ხარჯის გაზომვის მეთოდოლოგია და ii. კერძო მფლობელობაში არსებული თევზსაშენი მეურნეობებიდან, ნაკადულის კალმახის 40,000 ცალი ლიფსიტის შექმნისა და მდ. ლახამში მათ გაშვება) შეცვლა, წინამდებარე წერილით წარმოდგენილი, კვლევითი მეთოდოლოგია და შესაბამისი დასაბუთების გათვალისწინებით.

პატივისცემით,

გიორგი აბრამიშვილი

გენერალური დირექტორი